

VM006:00/2022

Vero-osasto

Lausuntotiivistelmä luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta

1 Johdanto

Virvoitusjuomien valmisteveroa muutettaisiin voimakkaammin terveysperusteiseen suuntaan vahvistamalla veroon sisältyvää terveysohjausta. Virvoitusjuomavero porrastettaisiin nykyisen kahden veroluokan sijaan kuuteen veroluokkaan. Alimman veroluokan veroa kannettaisiin niistä tuotteista, jotka eivät sisällä lisättyä sokeria. Lisättyä sokeria sisältävien juomien vero olisi jatkossa porrastettu viiteen veroluokkaan tuotteen kokonaissokeripitoisuuden perusteella.

Makeuttamattomien ja maustamattomien vesien ja kivennäisvesien verotusta muutettaisiin siten, että virvoitusjuomaveroa kannettaisiin myös yli viiden litran vähittäismyyntipakkaukseen pakatuista juomista. Veron piiristä poistettaisiin kiinteät juoma-ainekset. Lakiin tehtäisiin lisäksi eräitä säädösviittauksia koskevia päivityksiä.

Laki tulisi voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana sen jälkeen, kun ehdotetun virvoitusjuomaveromallin EU:n valtioneuvoston mukaisuudesta on saatu varmistus Euroopan komissiolta.

Luonnos hallituksen esitykseksi oli lausuntokierroksella 5.–26.10.2022. Lausuntopyyntö julkaistiin Lausuntopalvelu.fi-palvelussa ja valtiovarainministeriön julkisella verkkosivulla. Esityksestä pyydettiin lausuntoa 22 taholta. Lausuntoja saatiin 33. Tahot, joilta lausuntoa pyydettiin ja lausunnonantajat ilmenevät tämän lausuntotiivistelmän jaksosta 4. Lausuntopyyntö ja saadut lausunnot ovat nähtävillä julkisessa palvelussa osoitteessa <https://valtioneuvosto.fi/hankkeet> tunnuksella VM006:00/2022.

2 Yleistä lausunnoista

Osa lausunnonantajista, kuten terveysjärjestöt, pitää tavoitetta virvoitusjuomaveron terveysohjauksen vahvistamisesta kannatettavana, mutta näkee esitettyjen toimien olevan riittämättömiä. Veroportaita tulisi olla vähemmän ja verotasojen tulisi olla korkeampia, jotta vero olisi vaikuttava. Useat elinkeinoelämän edustajat puolestaan katsovat, etteivät pisteverot lähtökohtaisesti ole toimiva ohjauskeino ruokien ja juomien kulutuskysynnän ohjaamisessa terveelliseen ruokavalioon. Terveellistä ravitsemusta koskeviin tavoitteisiin voidaan pyrkiä verotusta tehokkaammin keinoin, kuten valistuksella ja neuvonnalla.

Lausunnoissa katsotaan laajasti, että luontaista sokeria ja lisättyä sokeria sisältävien juomien erilainen verokohtelu ei ole perusteltavissa terveysnäkökohdin. Hedelmistä, marjoista tai vihanneksista saatava sokeri ei ole sen terveellisempää kuin lisätty sokeri. Luontaista sokeria sisältävien täysmehujen alemmalle verolle ei näin ollen lausunnonantajien mielestä ole perusteita. Lisäksi lausunnoissa tuodaan esiin, että virvoitusjuomat kattavat vain pienen osan väestön sokerin saannista. Osa lausunnonantajista katsookin,

että hallitusohjelman mukaisesti tulisi valmistella laajapohjaisempi sokeriin kohdistuva vero tai vero, joka kohdistuisi sokerin lisäksi suolaan ja kovaan rasvaan.

Erityisesti elinkeinoelämän edustat pitävät ehdotettua kuuden veroluokan veromallia kohtuutonta hallinnollista taakkaa aiheuttavana. Eräät elinkeinoelämän edustajat katsovat, ettei virvoitusjuomaveron muutosta tule viedä eteenpäin ennen kuin Euroopan komissiossa vireillä olevan nykyiseen virvoitusjuomaveroon kohdistuva kanteluasia on ratkaistu.

3 Lausunnoista yksityiskohtaisemmin

3.1 Yleisiä kommentteja

Maa- ja metsätalousministeriö kannattaa siirtymistä kestävään ja terveelliseen ruokajärjestelmään muun muassa ottamalla käyttöön terveysperusteisia veroja. Jotta terveysperusteisuus toteutuisi, veron olisi oltava tuntuva ja siten ohjattava vähemmän sokeria sisältävien juomien kulutukseen ja valmistukseen. Maa- ja metsätalousministeriö pitää tärkeänä, että kaikista pienimmät mehuntuottajat saavat jatkossakin veroetua de minimis -säännöstä, jonka mukaan esitettyä valmisteveroa ei kannettaisi alle 70 000 litraa vuodessa valmistavilta yrityksiltä.

Sosiaali- ja terveysministeriö kannattaa virvoitusjuomaveroon liittyvän terveysohjauksen vahvistamista. Lausunnon mukaan ehdotukseen liittyy myös muutoksia, jotka eivät tue terveystavoitteita. Ministeriö pitää tärkeänä, että hallitusohjelman kirjaukset kansanterveyttä edistävästä verotuksesta toteutuisivat ja jatkossa valmisteltaisiin veromalli, jolla veropohjaa laajennetaan terveysperusteisesti myös muihin elintarvikeryhmiin.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että virvoitusjuomaveron muutosten valmistelun yhteydessä on käynyt ilmi, että Euroopan komissio pitää joitakin muutoksia nykyiseen fiskaaliseen veroon tarpeellisena, jotta se voisi antaa terveysperusteista veroa koskevan oikeusvarmuuspäätöksen. Lain voimaantulosta säädettäisiin asetuksella, joka annettaisiin vasta, kun komissio on varmistanut ehdotusten olevan EU-valtiontukisääntöjen mukaisia. Lausunnon mukaan on odotettavissa, että komissio voisi pitää ehdotettua mallia toimenpiteenä, joka ei sisällä tukea tietyille yritykselle tai tuotannonalalle.

Ahvenanmaan maakunnan hallitus toteaa, että se on saanut esityksestä ruotsiksi vain lyhyen tiivistelmän ja ehdotuksen ruotsinkieliseksi säädöstekstiksi. Esimerkiksi vaikutusarviointia ei ole käännetty ruotsiksi, joten edellytykset valmistella ja antaa lausunto ovat hyvin rajalliset.

Verohallinto esittää, että laki tulisi voimaan aikaisintaan 1.1.2024.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos kantaa huolta siitä, että esitysluonnos ei tue kokonaisvaltaisesti elintarvikkeiden sokeri-, suola- ja kovan rasvan pitoisuudet huomioivan terveysveron vaiheittaista valmistelua. Ehdotettujen veromuutosten vaikutukset ovat fiskaalisia, eivät terveysperusteisia.

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry katsoo, että tavoite virvoitusjuomien valmisteveron muuttamisesta voimakkaammin terveysperusteiseen suuntaan on oikea, mutta kovin riittämätön. Virvoitusjuomaveron muokkauksesta pitäisi päästä kohti kaikkia tuoteryhmiä koskevaa sokeripitoisuuksiin sekä suolan määrään ja rasvan laatuun perustuvaa verotusta.

Suomen Syöpäyhdistys ry toteaa, että ehdotetut virvoitusjuomaveron muutokset ovat osin kannatettavia joskin puutteellisia. Terveysperusteisen virvoitusjuomaverotuksen rinnalle tarvitaan laajempaa terveysperusteista verotusta, joka huomioisi sokerin lisäksi myös suolan ja kovan rasvan.

Suomen Diabetesliitto ry katsoo, että terveysperusteisella verotuksella tulee olla kaksi tavoitetta: kuluttajien ohjaaminen terveyttä tukeviin valintoihin ja teollisuuden kannustaminen kehittämään terveellisempiä ja ravitsemussuosittelun mukaisia tuotteita. Lausunnonantaja katsoo, että kumpikaan näistä ei riittävällä tavalla toteudu virvoitusjuomaverouudistuksessa, eikä verouudistus ylipäättään ole lähtökohdiltaan ensisijaisesti terveysperusteinen. Myös **Suomen Sydänliitto ry** katsoo, että ehdotettujen veromuutosten terveysperusteisuus jää kevyeksi.

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Suomen Diabetesliitto ry, Suomen Sydänliitto ry, Suomen Syöpäyhdistys ry, **Terve Paino ry ja Hengitysliitto ry** katsovat, että kansanterveyden edistämiseksi tulisi perustaa työryhmä, jossa olisi vero-osaamisen lisäksi myös ravitsemus- ja kansanterveydellistä asiantuntemusta, valmistelemaan laaja-alaista terveysveroa, joka huomioisi sokerin lisäksi myös suolan ja kovan rasvan. Nyt esitelty veromalli ei sovellu sellaisenaan laaja-alaisen terveysveromallin pohjaksi.

Veronmaksajain Keskusliitto ry näkee haittoihin kohdistuvan verotuksen yleisesti kannatettavana ja virvoitusjuomaverotuksen muuttamisen terveysperusteiseen suuntaan myönteisenä muutoksena. Verotusohjelman ehdotettu porrastus juoman kokonaissokeripitoisuuden mukaan on perusteltu, sillä muutoksen seurauksena virvoitusjuomavero kohdistuisi entistä tarkemmin veronalaisten juomien terveyshaittaan, joka tässä tapauksessa on juoman sisältämä kokonaissokerimäärä.

Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry korostaa lausunnossaan, että pelkkä vero-ohjaus ei ole riittävää, vaan kuluttajat tarvitsevat luotettavaa ja oikeaa tietoa kulutus päätöksensä tueksi. Liiton tuoreen kuluttajaselvityksen (Aula Research 2022, n= 1090) mukaan jopa 70 prosenttia kuluttajista kannattaa tuotteiden ravitsemuksellista laatua kuvaavien pakkauksen etupuolelle tehtävien merkintöjen lisäämistä elintarvikkeisiin. Suomessa tulisi useiden muiden EU-maiden tavoin ryhtyä toimiin epäterveellisiksi katsottujen elintarvikkeiden markkinoinnin rajoittamiseksi erityisesti lapsille ja nuorille.

Elinkeinoelämän keskusliitto ry toteaa lausunnossaan kannattavansa yleisellä tasolla virvoitusjuomaverolla kerättävän kokonaismäärän laskua ja verotason laskua niiden juomien osalta, jotka eivät sisällä lisätyä sokeria.

Elintarviketeollisuusliitto ry katsoo, etteivät pisteverot lähtökohtaisesti ole toimiva ohjauskeino ruokien ja juomien kulutuskysynnän ohjaamisessa terveelliseen ruokavalioon. Ruokavalion terveellisyydessä on olennaista sen ravitsemuksellinen kokonaisuus, eivät yksittäiset tuotteet. Lausunnonantaja katsoo, että perusteita ehdotetulle muutokselle ei ole ja virvoitusjuomavero on kumottava kokonaisuudessaan. Lausunnossa todetaan, että Euroopan komissiossa valmistellaan parhaillaan useita terveyttä ohjaavia aloitteita ja katsotaan, että päätöksiä tulisi tehdä ensisijaisesti EU-tasolla, jotta sisämarkkinoiden toimivuus voidaan varmistaa. Lausunnossa katsotaan myös, että virvoitusjuomaveroon sisältyy valtioneuvoston merkittäviä elementtejä eivätkä ehdotetut muutokset korjaa tilannetta.

Suomen Yrittäjät ry katsoo, että käyttäytymisperusteisten verojen tärkeys ja merkitys veropolitiikassa on kasvanut, ja pitää verotuksen painopisteen siirtoa välittömästi verotuksesta välilliseen verotukseen hyvänä. Lausunnonantaja pitää veron tavoitteita lähtökohtaisesti kannatettavina, mutta katsoo, että terveysohjauksen toteutuminen voi ehdotetuilla veromuutoksilla jäädä heikoksi. Terveellistä ravitsemusta koskeviin tavoitteisiin voidaan pyrkiä verotusta tehokkaammin keinoin, kuten valistuksella ja neuvonnalla.

Päivittäistavarakauppa ry vastustaa virvoitusjuomaveroa ja vaatii ensisijaisesti sen poistamista. Lausunnonantaja pitää erittäin kyseenalaisena, että eri tuoteryhmiä ja sitä kautta eri toimialojen yrityksiä asetetaan verotuksellisesti eriarvoiseen asemaan valtion verokertymän lisäämiseksi. Verotuksen avulla tapahtuva terveysohjaus tulisi ensisijaisesti toteuttaa laskemalla terveellisten elintarvikkeiden, kuten kasvien ja hedelmien, verotaakkaa eikä tuotekohtaisilla haittaveroilla. Jos virvoitusjuomaveroa ei poisteta, lausunnonantaja katsoo, että asia tulisi palauttaa valmisteluun. Tätä puoltaa muun muassa Euroopan komission alustavassa tutkimuksessa oleva virvoitusjuomaveroa koskeva valtioneuvoston tutkimus.

Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto ry ja Kaupan liitto ry katsovat, ettei virvoitusjuomaverolakiin tulisi tehdä muutoksia ennen kuin komission kanta voimassa olevaan lakiin on saatu.

Finn Spring Oy katsoo, että selkeästi terveysperusteisella valmisteverolla virvoitusjuomaveron tuoman verotuoton pystyisi tuottamaan yhteiskunnallisesti suuremmalla vaikuttavuudella. Terveysperusteisen valmisteverotuksen tulisi kattaa myös muita sokeripitoisia sekä mahdollisesti myös keinomakeutettuja elintarvikkeita kuin virvoitusjuomat. Lausunnonantaja katsoo, että muutosehdotusta tulisi jatkovalmistelussa korjata terveysperusteisemmaksi Irlannin, Iso-Britannian ja Ranskan virvoitusjuomaveromalleja mukaillen, jolloin ainakin nimikkeen 2201 makeuttamattomilla ja maustamattomilla vesillä olisi selkeästi keinomakeutettuja ja sokeripitoisia juomaisia alhaisempi valmistevero tai ne olisi kokonaan vapautettu verosta.

Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto ry, **Coca-Cola Finland Oy** ja **Oy Sinebrychoff Ab** katsovat, että esitysluonnoksen mukaista esitystä veromuutokseksi ei tule viedä tällaisenaan eteenpäin. Lausunnonantajien näkemyksen mukaan hallituksen tulisi asettaa eri alojen asiantuntijoista koostuva työryhmä arvioimaan ja kehittämään ohjausvaikutuksiltaan paremmin kansanterveyttä edistävää veroa, joka kohdistuisi laajapohjaisesti esimerkiksi elintarvikkeissa olevaan sokeriin. Juoma-alan pisteverojen sijaan hallituksen on valmisteltava kokonaan uudenlainen veromalli, joka ei syrji yhtä toimialaa.

Olvi Oy katsoo, ettei tarvetta ohjata teollisuutta ja kuluttajia lainsäädännöllä ole, koska sokerittomien juomien kulutus on muutenkin kasvussa. Sokerin saannin kannalta juomat eivät ole suurin tuoteryhmä, mutta veroja kannetaan vain juomista, mikä on yhtiön mielestä syrjivää. Yhtiön mukaan virvoitusjuomaverosta olisi historiallisena jäänteinä luovuttava.

Oy Hartwall Ab katsoo, että esitysluonnoksessa esitetyt muutokset virvoitusjuomaveron uudistamisesta ovat tehon keino pienemmän sokerin kulutuksen ja siitä seuraavien terveysvaikutusten saavuttamiseksi. Tuotekohtaisilta valmisteveroilta puuttuu empiirinen näyttö hyödyistä liikalihavuuden vähentämisessä ja terveellisen ruokavalion edistämisessä. Lausunnonantaja katsoo, että esitysluonnos on ongelmallinen myös sen kilpailua vääristävien vaikutusten takia.

Oy Sinebrychoff Ab katsoo, ettei ehdotettu lakiluonnos täytä verolaille asetettuja tiukkoja vaatimuksia verolain objektiivisuudesta, järkevyydestä ja oikeasuhtaisuudesta. Yhtiö painottaa lausunnossaan sen tärkeyttä, että Suomen teollisuus- ja veropolitiikka ovat sellaisia, että täällä on hyvä ja ennustettava toimintaympäristö ja että verotukselta vaadittavat peruseriaatteet toteutuvat.

3.2 Veron tavoitteet

Suomen Yrittäjät ry toteaa pitävänsä perusteltuna, että verotuksen painopisteen siirtoa välittömästä verotuksesta välilliseen jatketaan. Valmisteveroilla voi olla ensisijaisen fiskaalisen tavoitteen lisäksi toissijaisesti muitakin tavoitteita, kuten terveellisen ravitsemuksen edistäminen, mutta toissijaisten tavoitteiden vuoksi ei tule luopua hyvän verojärjestelmän yleisistä tunnuspiirteistä, joihin lukeutuu muun muassa hallinnollinen tehokkuus. Terveellistä ravitsemusta koskeviin tavoitteisiin voidaan lausunnonantajan mukaan pyrkiä verotusta tehokkaammin keinoin, kuten valistuksella ja neuvonnalla.

Elintarviketeollisuusliitto ry katsoo, että esitys on veron tavoitteiden osalta ristiriitainen eikä verolla ole selkeää terveysohjausvaikutusta. Kansanterveydellisten tavoitteiden saavuttamiseksi tulisi lausunnon mukaan suhteellisuusperiaatetta noudattaen käyttää muita, vähemmän rajoittavia, vähemmän kilpailua haittaavia ja vääristäviä keinoja edistää terveyttä ja ohjata suomalaisia kohti terveellisempiä ruokavalintoja. Lausunnonantaja huomauttaa, että esityksessä ei ole arvioitu verotuksen lisäksi muita vaihtoehtoisia tapoja edistää terveyttä esimerkiksi kuluttajien informaatio-ohjauksen avulla.

Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto ry toteaa, että sekä voimassa oleva laki että siihen ehdotetut muutokset johtavat epätasa-arvoiseen veroon, joka on osin valtiontaloudellinen ja osin terveysperusteinen. Kummankaan tavoitteen näkökulmasta vero ei ole tehokas, koska se on kapeapohjainen.

Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto ry pitää ehdotusta epäoikeudenmukaisena ja syrjivänä. Virvoitusjuomaverolain tavoitteena on sokerin kulutuksen vähentäminen, mutta laki kohdistaa verorasituksen syrjivästi vain yhdelle toimialalle sen sijaan, että verotuksen kohteena olisivat myös muut sokeria sisältäviä tuotteita valmistavat ja maahantuovat yritykset. Liitto toteaa myös, että sokerittomien juomien verotusta ja luontaista sokeria sisältävien tuotteiden alhaisempaa verokohtelua ei voida perustella lain tavoitteeksi asetetuilla terveyssyillä. Syrjivyyttä korostaa liiton mukaan se, että luonnoksessa ei ole esitetty kunnollisia perusteluja sille, miksi virvoitusjuomaverolakiin ei ole sisällytetty kahvia ja teetä.

3.3 Luontainen sokeri ja lisätty sokeri

Eroavaisuudet verokohtelussa luontaisen ja lisätyn sokerin välillä

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että marja- ja hedelmäjuomissa on hyödyllisiä ravintoaineita, mutta niiden sisältämä luontainen sokeri sisältää energiaa yhtä lailla kuin lisätty sokeri. Jos tavoitteena on vähentää liiallista energian saantia ja lihavuutta, tulisi myös marja- ja hedelmämeijerijuurien verotus porrastaa sokeripitoisuuden mukaan. Lisäksi tiivisteiden jättäminen alimpaan verokategoriaan luo myös toimijoille mahdollisuuden lisätä juoman kokonaissokeripitoisuutta tiivisteiden avulla ilman veroseuraamuksia. Ministeriön mukaan lisättyä tai luontaista sokeria sisältävien hedelmä- ja marjameijerijuurien sekä tiivisteiden ja juomajauheiden verotus virvoitusjuomien rinnalla on osa myös maailman terveysjärjestö WHO:n suosituksia lihavuuden ehkäisemiseksi ja kansanterveyden parantamiseksi. WHO:n komission raportti vuodelta 2017 lasten lihavuuden eliminoimiseksi nostaa esiin erityisesti sokeripitoisiin juomiin kohdennettut verot. Elintarvikkeiden hintoihin vaikuttaminen verojen ja tukien avulla sisältyy myös WHO:n uusiin lihavuuden ehkäisyn ja hoidon suosituksiin.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa lausunnossaan, ettei runsaasti sokeria luontaisesti sisältävien meijerijuurien verottaminen veron perusosan suuruisella verolla ole terveysperusteista. Ministeriö esittää harkittavaksi, voisiko tuoremehujen keskimääräisen sokeripitoisuuden 10 grammaa 100 millilitrassa ylittäviä meijerijuuria verottaa perusosaa korkeammalla verolla. Ministeriö toteaa, että terveysperusteisuuden säilyttämisen lisäksi tämä voisi myös hillitä mahdollista valmistajien kikkailua hedelmätiivisteillä tai -soseilla kyseisessä tuoteryhmässä.

Myös muun muassa **Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Ruokavirasto ja Suomen Hammaslääkäriliitto ry** ovat lausunnoissaan tuoneet esiin, että sillä, onko sokeri luontaista vai lisättyä, ei ole merkitystä terveydelle haitallisuuden kannalta. Lausunnonantajat toteavat, että näiden juomien siirtäminen alimpaan veroluokkaan toisi sinne runsaasti juomia, joiden sisältämän sokerin määrä on samaa luokkaa kuin lisättyä sokeria sisältävissä virvoitusjuomissa.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL painottaa, että väestön juotava sokeri ei tule pelkästään virvoitusjuomista vaan myös täysmehuista. Näiden muista sokeripitoisista juomista poikkeava verokohtelu olisi ristiriidassa Valtion ravitsemusneuvottelukunnan suositusten kanssa (VRN 2014), joiden mukaan hedelmät ja marjat tulisi nauttia pääasiassa syötävinä ruokina ja meijerijuurina vain rajoitetusti, korkeintaan lasillinen päivässä.

Ruokavirasto katsoo, että virvoitusjuomien verotuksessa tulisi huomioida juoman kokonaissokeripitoisuus riippumatta siitä, onko sen sisältämä sokeri lisättyä vai luontaista. Sokeria voidaan lisätä juomaan myös muuten kuin sakkaroosina (ruokosokeri), esimerkiksi fruktoosina, hunajana,

siirappina, täysmehutiivisteenä tai muina sokeripitoisina ainesosina. Lisäksi valmiin, pakatun elintarvikkeen ravintoarvotiedoissa tulee ilmoittaa elintarvikkeen kokonaissokeripitoisuus. Veron piiriin voitaisiin silti jättää myös vedet ja muut sokerittomat juomat.

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Suomen Diabetesliitto ry, Suomen Sydänliitto ry, Suomen Syöpäyhdistys ry, Terve Paino ry ja Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry eivät kannata täysmehujen siirtämistä alimpaan veroluokkaan. Sokerin saannin näkökulmasta luontaista sokeria sisältävät mehut eivät ole sen terveellisempiä kuin sokeroidut virvoitusjuomat. Täysmehujen siirtämiseen alimpaan veroluokkaan ei ole hyväksyttävää kansanterveyden näkökulmasta.

Veronmaksajain Keskusliitto ry viittaa ravintosuositukseen, jonka mukaan täysmehuja ja nektareita suositellaan nautittavaksi enintään 2 desilitraa päivässä. Suosituksen mukaan täysmehu ja nektarit eivät saisi korvata hedelmiä ravinnossa, eikä niitä suositella käytettävän janojuomana. Lausunnonantaja arvelee, että esitysluonnoksessa viitatuista luontaista sokeria sisältävien tuotteiden mahdolliset muut terveysvaikutukset liittyisivät juoman vitamiinipitoisuuteen verrattuna esimerkiksi sokeroituihin limonadeihin. Lausunnonantaja huomauttaa, että täysmehujen ja nektarien nauttimiselle ei ole suosituksissa esitetty vähimmäissaantia. Lisäksi niiden laimentamiseen vedellä kannustetaan. Kyseisten juomien säännöllinen käyttö ei siten lausunnonantajan mukaan vaikuttaisi tarpeelliselta ravitsemuksen näkökulmasta. Näin ollen lausunnonantaja katsoo, että vain luontaista sokeria sisältävien juomien osalta ei olisi riittäviä perusteluja lisättyä sokeria sisältäviä juomia edullisemmalle verokohtelulle. Ehdotetun veromuutoksen terveystavoite huomioiden myös niitä tulisi siis verottaa kokonaissokeripitoisuuden mukaan muiden sokeripitoisten juomien tavoin. Tämä myös yksinkertaistaisi veron rakennetta.

Suomen Yrittäjät ry katsoo, että vain luontaista sokeria sisältävien juomien matalampi verotaso tukisi toisaalta muun muassa marjoista ja hedelmistä mehua valmistavien kotimaisten yritysten kilpailukykyä, mikä olisi sinänsä myönteinen muutos. Samalla lausunnonantaja kuitenkin toteaa, että ehdotus on tältä osin ristiriidassa ehdotettujen veromuutosten terveystavoitteen kanssa, sillä terveyden kannalta ei lähtökohtaisesti ole merkitystä, onko sokeri lisättyä vai luontaista. Virallisten ravitsemussuositusten mukaan täysmehuja ei tule nauttia janojuomana, eikä niillä tule korvata hedelmien nauttimista. Luontaista sokeria sisältävillä tuotteilla voi lausunnonantajan käsityksen mukaan olla rajallisesti muita terveyttä edistäviä vaikutuksia kulutuksen pysyessä ravitsemussuositusten mukaisena.

Elintarviketeollisuusliitto ry toteaa, että terveyden kannalta lisätyn tai luontaisesti ravinnossa olevan sokerin välillä ei ole eroa. Ratkaisevaa on ruokavallion kokonaisuus.

Coca-Cola Finland Oy toteaa, että vain luontaista sokeria sisältävien täysmehujen veronalennus verrattuna nykytilaan on ristiriidassa Maailman terveysjärjestön (WHO) suositusten kanssa vähentää ruokavaliosta saatavia vapaita sokereita, jota myös täysmehujen sisältämät luontaiset sokerit ovat. Myös Olvi Oyj toteaa, ettei lopputuloksen kannalta ole mitään eroa sillä, onko sokeri lisättyä tai muualta.

Oy Sinebrychoff Ab toteaa myös, että valmisteverolta edellytetään tasapuolisuutta niin fisikaalisten kuin terveysperusteiden osalta. Lausunnonantajan mukaan ehdotetut muutokset kuitenkin kohtelevat eri virvoitusjuomaveron alaisia tuotteita sekä eri toimijoita eri tavalla, mikä ei ole EU:n valtioneuvoston suositusten mukaista. Myös **Oy Hartwall Ab** katsoo, että esitysluonnos asettaa niin sanottua vapaata sokeria sisältävien tuotteiden verotuksellisesti edullisempaan asemaan, mikä vääristää kilpailua markkinoilla. Vapaata sokeria sisältävien tuotteiden suosimista ja alhaisempaa verokohtelua ei voida perustella veromuutosten tavoitteeksi asetetuilla terveysperusteilla.

Oy Sinebrychoff Ab katsoo, että ehdotetulla veromuutoksella yhden sokeripitoisen tuotteen veronkevennys siirrettäisiin toisen sokeripitoisen tuotteen kannettavaksi. Myös Coca-Cola Finland Oy:n näkemys on, että ehdotettu veromalli vaikuttaa kikkailulta, jossa eri juomien verotasoja nostetaan ja lasketaan samalla, kun yritetään optimoida verotuotot.

Oy Sinebrychoff Ab toteaa myös, että luontaisen ja lisätyn sokerin erilainen verokohtelu merkitsee lisäksi sitä, että juoman resepti on jatkossa verotukseen liittyvää materiaalia, jolloin sitä koskevat samat dokumentointi- ja arkistointivaroitukset kuin muutakin verotusaineistoa. Myös Panimo- ja virvoitusjuomaliitto ry toteaa, että juomien reseptiikkaa koskisi jatkossa samat dokumentointivaroitukset kuin muutakin verotusaineistoa.

Coca-Cola Finland Oy toteaa, että vain luontaista sokeria sisältävien juomista suomalaiset kuluttavat eniten appelsiinimehua ja toiseksi eniten omenamehua. Näiden raaka-aineena käytettävät hedelmät kasvatetaan pääasiassa ulkomailla, missä niistä valmistetaan tiivistettä ja tästä edelleen bulkki- tai premium-mehuja Suomessa. Suomeen myös tuodaan runsaasti ulkomailla valmistettuja mehuja. Kotimaisten vain luontaista sokeria sisältävien hedelmä-, kasvis- ja marjamehujen osuus markkinasta on pieni.

Oy Hartwall Ab katsoo, että vaikka kotimaisia marja- ja hedelmämehuja ei rajattaisi virvoitusjuomaveron ulkopuolelle valtioneuvoston päätöksellä johtuen, ehdotettava veromalli kuitenkin pääsääntöisesti alentaisi sellaisten marja-, kasvis- ja hedelmämehujen verotusta, jotka eivät sisällä lisättyä sokeria. Tämä vääristäisi kilpailua ja ohjaisi alan tuotekehitystä suuntaan, jossa tuotteista vähennettäisiin ”lisättyä sokeria” ja lisättäisiin luontaista, terveysvaikutuksiltaan yhtä haitallista sokeria.

Oy Hartwall Ab toteaa myös, että syrjivä vero ohjaisi kuluttajat ostoksille Suomen rajojen yli. Esimerkiksi Tanskassa virvoitusjuomien rajakaupasta koitui yli 290 miljoonan kruunun (noin 39 miljoonaa euroa) verotulomenetykset ja lopulta virvoitusjuomaverosta päätettiin siellä siksi luopua.

Finn Spring Oy kyseenalaistaa nimikkeen 2009 täysmehuilla makeutettujen virvoitusjuomien verottamisen sokerittomien juomien verotasolla. Lausunnonantaja katsoo, että tämä muutos ei ole lakimuutokselle asetettujen tavoitteiden mukainen.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry:n mukaan ravintoloiden kannalta esitys lisättyä sokeria sisältämättömien juomien siirtämisestä samaan veroluokkaan sokerittomien juomien kanssa selkeyttää tilannetta. Palvelutilanteessa juoman luonnollisen sokerin määrän arvioiminen on erittäin vaikeaa ja aiheuttaa ylimääräistä hallinnollista taakkaa. Juomien siirtäminen ensimmäiseen veroluokkaan helpottaa ravintoloiden raportointia ja verojen maksamista.

Smoothie Heaven Oy toteaa lausunnossaan, että verotuksen porrastaminen lisättyyn sokeriin perustuen on kannatettavaa, koska yhtiön käsityksen mukaan lähtökohtaisesti tuote, jossa ei ole lisättyä sokeria verrattuna, että siinä on lisättyä sokeria, olisi kuitenkin terveyden kannalta parempi.

Lisätyn sokerin määritelmä

Verohallinnon tulkinnan mukaan ehdotettu lisätyn sokerin määritelmä tarkoittaisi, että banaanisoseen lisääminen esimerkiksi nimikkeen 2009 mehuun johtaisi siihen, että tuotteen katsottaisiin sisältävän lisättyä sokeria, jolloin tuotteen verotaso määriteltäisiin sen kokonaissokeripitoisuuden eli täysmehun sisältämän luontaisen sokerin ja banaanin sisältämän sokerin perusteella. Ero verokohtelussa muodostuisi siitä, onko nimikkeen 2009 mehuun lisättävä hedelmä nimikkeen 2009 mehuna vai nimikkeeseen 2007 tai 2008 kuuluvana valmistena. Verohallinto esittää tätä kohtaa selvennettäväksi jatkovalmistelussa.

Finn Spring Oy toivoo selkeämpää määrittelyä siihen, mitä tarkoittaa ”ei lisättyä sokeria”. Lausunnonantaja huomauttaa, että esimerkiksi joissain luontaisissa aromeissa ja uutteissa saattaa olla hedelmistä tai marjoista peräisin olevaa jäännössokeria, joiden verotuksellista merkitystä tulisi selvittää.

EU:n terveystäiteasetuksen sokerittomuuden määritelmä

Coca-Cola Finland Oy katsoo, että virvoitusjuomaverossa sokerittomuus olisi jatkossakin määriteltävä yhdenmukaisesti EU:n terveystäiteasetuksen kanssa. Lausunnonantaja katsoo, että terveystäiteasetuksen perusteella sokerittomiksi katsottavia juomia tulisi jatkossakin verottaa alimman verotason mukaan (13 snt/litra), jos virvoitusjuomaveron alainen juoma ei joko sisällä ollenkaan sokeria tai jos se sisältää ainoastaan luontaista sokeria.

Coca-Cola Finland Oy toteaa, että erityisesti terveystäiteasetuksen mukaan sokerittomiksi katsottavat hedelmävirvoitusjuomat sisältävät vähäisiä määriä hedelmäraaka-aineista peräisin olevaa sokeria. Myös joissain terveystäiteasetuksen mukaan sokerittomiksi katsottavissa vesissä käytetään mehuainesosia juoman makuaineena. Sellaisia terveystäiteasetuksen mukaan sokerittomia juomia eli juomia, joihin on lisättyä muita mono- tai disakkarideja, ei kuitenkaan polyoleja, kuin tullitariffin nimikkeeseen 2009 mehuja, ehdotetaan kuitenkin jatkossa verotettavaksi sen kokonaissokeripitoisuuden perusteella 19 senttiä litralta matalimman verotason (13 snt/litra) sijaan. Jatkossa juoma olisi siis terveystäiteasetuksen mukaan edelleen sokeriton, mutta sen virvoitusjuomaveron kuitenkin nousisi 6 senttiä litralta.

Oy Sinebrychoff Ab katsoo, että väiteasetuksen sokerittoman juoman määritelmästä poikkeaminen on hämmäntävä ja lisää verotuksen epäselvyyttä.

Elintarviketeollisuusliitto ry näkee, että virvoitusjuomaveron verotaulukon sokeripitoisuuden ja terveystäiteasetuksen välillä on raju ristiriita, mikä ei kannusta kehittämään väiteasetuksen mukaisia tuotteita.

Kokonaissokeripitoisuuden määrittäminen ravitsemusliikkeessä valmistettaville juomille

Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto ry toteaa, että lain soveltaminen edellyttää juoman kokonaissokeripitoisuuden määrittämistä. Lain soveltaminen saattaa käytännössä olla hankalaa esimerkiksi yksinomaan tuoreista hedelmistä, kasviksista ja marjoista ravitsemustoiminnassa tilauksesta suoraan kulutettavaksi valmistettavien juomien verotuksen kannalta, sillä esimerkiksi hedelmien, kasvien ja marjojen sokeripitoisuus vaihtelee. Esitysluonnoksessa ei oteta kantaa siihen, kuinka suoraan kulutettavaksi valmistettavien juomien sokeripitoisuus tulisi määrittää, kun luontaista sokeria sisältävien ainesosien sokeripitoisuus vaihtelee.

3.4 Veroluokkien määrä ja verotasot

Maa- ja metsätalousministeriö kannattaa ajatusta, että vero nousee sokeripitoisuuden noustessa. Ministeriö toteaa, että teoriassa veron määrä voitaisiin suhteuttaa suoraan kertoimella juoman sokeripitoisuuteen, ilman porrastusta. Esitetty porrastusajattelu saattaa olla nykyjärjestelmässä helpompi toteuttaa, mutta eron matalimman ja korkeimman sokeripitoisuuden välillä pitäisi olla paljon suurempi. Lisäksi, jos tämä porrastus voitaisiin perustaa kokonaissokeripitoisuuteen, saataisiin edelleen verotuottoa tuoremehuista, jotka sisältävät yleensä paljon sokeria, eikä vaikeisiin lisättyä sokeria koskeviin tulkintoihin tarvitsisi ottaa kantaa. Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että veron olisi oltava tuntuva ja siten ohjattava vähemmän sokeria sisältävien juomien kulutukseen ja valmistukseen, jotta terveystäiteasetus toteutuisi. Ministeriö esittää harkittavaksi tuntuvaan verotason nostamista sokeripitoisten juomien osalta.

Maa- ja metsätalousministeriö pitää tärkeänä, että kotimaisia marjoja ja hedelmiä myydään ja jalostetaan. Tähän liittyen ministeriö toteaa, että esitetty porrastus voisi toimia kannustimena mehujen sokerin korvaamiseksi portaittain makeutusaineilla paremmin kuin nykyinen kaksiportainen vero.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että esitetty porrastus todennäköisesti edistää tuotemuokkausta, vähemmän sokeria sisältävien tuotteiden saatavuutta ja sokeripitoisia tuotteita käyttävien siirtymistä vähemmän sokeria sisältäviin juomiin, mistä todennäköisesti saadaan terveyshyötyä. Sosiaali- ja

terveysministeriö kannattaa veron porrastamista, joskin tutkimusnäyttöä optimaalisesta määrästä veroluokkia ja sopivista kynnsarvoista on niukalti.

Ruokavirasto toteaa, että vaikka makeutusaineiden kohtuullinen käyttö on turvallista, niiden runsaalla käytöllä on todettu samoja terveyshaittoja kuin sokerilla. Siten lausunnossa esitetään harkittavaksi, että verotuksessa otettaisiin huomioon myös virvoitusjuomien myyntipakkauksen koko. Esimerkiksi tilavuudeltaan suurten limonadipullojen litrahinta on huomattavasti alhaisempi kuin pienempien pakkauskokojen litrahinta, mikä ohjaa kuluttamaan suurempia määriä juomaa.

Tulli tuo esiin, että ravintoarvomerkinnoissä sallitaan tietyt toleranssit, joihin peilaten ehdotetut veroluokat ovat kapeita (2,5-5 g/100 g ja 5-8 g/100 g). EU:n ohjeistuksen mukaisesti sokeripitoisuus saa poiketa ilmoitetusta +2 grammaa pitoisuuden ollessa alle 10 g/100 g ja +20 % pitoisuuden ollessa 10-40 g/100 g. Siten esim. sokeripitoisuudella 6,9 g/100g tuotteen sokeripitoisuudeksi voi ilmoittaa 4,9 g/100 g (alempi veroluokka). Vastaavasti sokeripitoisuudella 10,1 g/100 g tuote saadaan alempaan veroluokkaan ilmoittamalla pitoisuudeksi 7,9 g/100g. Lausunnossa pohditaan, ajavatko kapeat veroluokat ilmoittamaan valmisteen sokeripitoisuuden tietoisesti alakanttiin.

Veronmaksajain Keskusliitto ry katsoo, että uusi porrastus tekisi lisättyä sokeria sisältävien juomien osalta vallitsevaan asiantilaan perustellun muutoksen, sillä vero kohdistuisi tarkemmin haitan aiheuttajaan eli kokonaissokerimäärään. Liitto katsoo, että terveysnäkökulmasta voisi olla perusteltua verottaa sokerittomia ja makeuttamattomia vesiä muita virvoitusjuomia matalammalla verokannalla.

Suomen Hammaslääkäriliitto ry:n mukaan jää epäselväksi, tarvitaanko esitysluonnoksen mukaista näin tiheää veroporrasta. Juoman vähäinenkin sokeripitoisuus voi altistaa reikiintymiselle, jos juomaa siemaillaan aterioiden välisinä aikoina toistuvasti pitkin päivää. Suunterveyden näkökulmasta sokeria sisältävät juomat voisivat hyvin olla yhdestä kahteen veroluokassa.

Suomen Hammaslääkäriliitto ry katsoo, että sokerittomien juomien sokeripitoisia juomia kevyempi verokohtelu on perusteltua painonhallinnan näkökulmasta. Sokerittomat virvoitusjuomat ovat kuitenkin pääsääntöisesti hyvin happamia, mikä altistaa niitä runsaasti ja toistuvasti siemailevat hammaseroosiolle. Lausunnonantajan mukaan muiden sokerittomien juomien verotuksen tulisi olla selvästi kireämpää kuin makeuttamattomien ja maustamattomien vesien, jotta terveydelle haitattomien vesien käyttäjiä ei tultaisi ohjanneeksi käyttämään hampaille haitallisia sokerittomia juomia.

Terve Paino ry katsoo, että parempi terveysvaikutus ja myös enemmän verotuloja saataisiin lisäämällä nykyiseen verotaulukkoon yhdestä kahteen sokeriporrasta ja nostamalla ylempien sokeripitoisuuksien virvoitusjuomien veroa riittävästi.

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry katsoo, että verotasoa tulisi olla vähemmän, esimerkiksi kolme, jotta verotasolta toiselle siirtymiselle olisi vahvempi taloudellinen kannustin. Lisäksi ylintä veroluokkaa olisi kiristettävä esitysluonnoksen tasosta. Lausunnonantajan mukaan riittävän kireä verotus kannustaa teollisuutta valmistamaan sokerittomia juomia valmisteveron välttämiseksi. Toisaalta paljon sokeria sisältävien juomien korkea vero näkyisi kuluttajainnoissa ja sitä kautta kulutusvalinnoissa. **Hengitysliitto ry** kannattaa SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n lausunnossaan esittämää näkemystä.

Suomen Diabetesliitto ry katsoo, että verotasoa tulisi olla vähemmän, jotta vero todella kannustaisi valmistajaa tekemään tarvittavat muutokset alemmalle tasolle siirtymiseksi. Lisäksi ylin verotaso tulee asettaa korkeammaksi. Lausunnon mukaan ehdotettujen veromuutosten terveysperusteisuudesta ei jää juuri mitään jäljelle, kun veroeroa ei kasvateta riittävästi eri sokeripitoisuuksien juomien välillä ja vain luontaista sokeria sisältävien täysmehujen verotusta jopa alennetaan.

Suomen Sydänliitto ry ja Suomen Syöpäyhdistys ry katsovat, että veroluokkien määrää tulisi vähentää esitysluonnoksessa ehdotetusta. Verotasojen välisiä eroja veron kireydessä tulisi kasvattaa, jotta verotus selkeästi kohdistuisi enemmän sokeria sisältäviin juomiin, aidosti kannustaisi teollisuutta tuotekehitykseen ja ohjaisi kulutusta vähemmän sokeria sisältäviin tai sokerittomiin juomiin.

Coca-Cola Finland Oy toteaa, että sokeripitoisiin juomiin kohdistuva korotus olisi toteutuessaan jo kuudes korotus vuodesta 2011 lähtien, ja katsoo, että lisättyä sokeria sisältävien juomien ehdotetut verotasot ovat mielivaltaisen korkeat ja epäsuhtaiset virvoitusjuomien terveyshaittoihin nähden.

Coca-Cola Finland Oy ja **Oy Sinebrychoff Ab** katsovat, ettei ehdotettu veromalli tuo mitään lisäarvoa verrattuna nykyiseen veromalliin, joka on osoittautunut toimivaksi ohjaten teollisuutta vähentämään sokeria juomissa.

Oy Hartwall Ab toteaa, että edistääkseen aidosti terveyttä, veroportaikon tulisi ehdotetunkaltaisessa veromallissa olla dramaattisempi: sokerittomien tuotteiden veronalennuksen tulisi olla suurempi tai niiden vero tulisi poistaa kokonaan, ja samalla sekä lisättyä että luontaista sokeria sisältäville tuotteille tulisi asettaa korkeampi vero. Jos tavoitteena on ohjata kulutustottumuksia terveellisempään suuntaan, tulisi veromallin rakenteen myös vastata tätä tavoitetta.

3.5 Veropohja

Veropohjan rajaukset

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että verotuksen piiristä on tarkoitus poistaa kiinteät juoma-ainekset. Kyseessä on heterogeeninen tuoteryhmä, jossa on monenlaisia tuotteita mehuista urheilu- ja energiajuomiin. Monet näistä juoma-aineksista sisältävät runsaasti sokeria, joten niitä tulisi kohdalla yhdenmukaisesti käyttövalmiiden tuotteiden kanssa. Sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa, että kiinteät juoma-ainekset palautetaan veron piiriin.

Maa- ja metsätalousministeriö esittää veroa poistettavaksi veden osalta, jolloin myöskään yli viiden litran vesipulloja ei tarvitsisi alkaa verottaa. Vesien verottaminen on sekä ravitsemussuositusten että kuluttajien ymmärryksen vastaista.

Myös **Suomen Yrittäjät ry** ehdottaa, että nimikkeeseen 2201 kuuluvat makeuttamattomat ja maustamattomat vedet jätettäisiin kokonaisuudessaan veropohjan ulkopuolelle. Nämä vedet ovat terveydelle haitattomia. Lisäksi yli viiden litran vähittäismyyntipakkaukseen pakattua vettä ei lausunnonantajan käsityksen mukaan käytetä tyypillisesti virvoitusjuomatarkoituksessa, vaan juomavetenä esimerkiksi kesämökkiosuhteissa, kun kaivoveden laatu on puutteellinen. Yli viiden litran vesipakkausten hinta nousisi jatkossa selvästi, koska veron määrä olisi suhteessa tuotteen hintaan suuri olettaen, että vero siirtyisi täysimääräisenä hintoihin. Tätä voidaan lausunnon mukaan pitää epäoikeudenmukaisena seurauksena esityksen tavoitteisiin nähden.

Suomen Hammaslääkäriliitto ry katsoo, että vähittäismyyntipakkaukseen pakatut nimikkeen 2201 makeuttamattomat ja maustamattomat vedet ja kivennäisvedet ovat terveydelle haitattomia, minkä vuoksi ne olisi suositeltavaa jättää veron ulkopuolelle. Verotuoton aleneminen voitaisiin tarvittaessa kompensoida kiristämällä veron piiriin jäävien juomien verotusta.

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Suomen Diabetesliitto ry, Suomen Sydänliitto ry, Suomen Syöpäyhdistys ry, Terve Paino ry, Hengitysliitto ry ja Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry katsovat, että terveysperusteisessa verotuksessa ainakin makeuttamattomille ja maustamattomille vesille tulisi olla nollaveroluokka tai ne tulisi rajata veropohjan ulkopuolelle.

Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto ry toteaa, että sokerin kulutuksen vähentämiseen tähtäävää verolainsäädäntöä ei voida pitää tehokkaana, kun se kohdistuu vain yhteen elintarvikeryhmään ja kun sen piiriin kuuluu myös sokerittomia juomia. Verotuksen tehokkuusvaatimuksen kannalta ongelmallista on myös se, että sokeria sisältävien juomien luokittelu eri veroluokkiin ei perustu johdonmukaisesti terveydellisiin syihin, eli virvoitusjuomaveron tapauksessa sokerin määrään, vaan luontaista sokeria sisältävät tuotteet on luokiteltu alimpaan veroluokkaan. Lausunnonantajan mukaan laajapohjaiseen juomaveroon tulisi sisällyttää myös muun muassa maito ja maitojuomat, kahvi ja tee, koska verolla on edelleen ilmeinen fiskaalinen tavoite. Liitto toteaa, ettei ole perusteltua, että vain osa juomista on veronalaisia.

Kaupan liitto ry:n ja Päivittäistavarakauppa ry:n mukaan on kohtuutonta, että kauppojen on tilitettävä virvoitusjuomaveroa sellaisesta tuorepuristetusta mehusta, jonka kuluttaja itse valmistaa myymälässä sijaitsevalla mehustuskoneella. Lausunnonantajat vaativat, että kaupassa puristetut hedelmät rajataan virvoitusjuomaveron soveltamisalan ulkopuolelle.

Päivittäistavarakauppa ry:n näkemyksen mukaan tullitariffin nimikkeisiin perustuva veropohjan rajaus johtaa keinotekoiseen rajaukseen eri tuotteiden välillä.

Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto ry:n mielestä nimikkeistö on karkea ja byrokraattinen tapa jakaa tuotteet luokkiin, ja se on usein ristiriidassa kilpailuanalyysin kanssa.

Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto ry toteaa, ettei esitysluonnoksessa ole huomioitu, että juomajauheiden poistaminen veron piiristä aiheuttaa uusia ongelmia. Lausunnon mukaan on selvää, että nimikkeeseen 2202 kuuluva veronalainen valmis urheilujuoma on korvattavissa urheilujuomajauheella, joka kuuluu nimikkeeseen 2106. Liiton mielestä tämä ei ole pelkästään epäoikeudenmukaista, vaan myös ongelmallista valtiontukien näkökulmasta. Lisäksi lain piiriin edelleen jää esimerkiksi mehutiivisteistä itse sekoitettavat juomat, jotka ovat joissakin tilanteissa korvattavissa kiinteistä juomajauheista sekoitettavilla tuotteilla.

Suomen Sydänliitto ry ei näe perustetta kiinteiden juoma-ainesten poistamiselle virvoitusjuomaveron piiristä, koska juoma-aineksista valmistettu juoma on täysin vastaava sokerilähde kuin juomatiivisteestä valmistettu tai sellaisenaan nautittavaksi tarkoitettu juoma.

Hedelmän- ja marjanviljelijäin liitto ry kannattaa esitystä, jonka mukaisesti kotimaiset marja- ja hedelmämehut rajataan pois virvoitusjuomaveron piiristä. Lausunnon mukaan on tärkeää huomioida, että virvoitusjuomien pienimuotoinen valmistustoiminta on virvoitusjuomaverotuksen ulkopuolella myös jatkossa. Veroa ei kanneta, jos juomat on valmistanut muista alan toimijoista riippumaton valmistaja, joka kalenterivuoden aikana luovuttaa kulutukseen enintään 70 000 litraa virvoitusjuomaa (eli on ns. pienvalmistaja).

Finn Spring Oy katsoo, että mikäli nimikkeen 2201 vedet ovat jatkossakin virvoitusjuomaveron alaisia, yli viiden litran vesipakkauksia ei tulisi ottaa virvoitusjuomaveron piiriin, koska niiden käyttötarkoitus poikkeaa muista virvoitusjuomista.

Laajapohjainen terveysvero

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry katsoo, että myös verotuottojen näkökulmasta laaja-alainen terveysvero toisi huomattavasti enemmän verotuloja kuin pelkkä virvoitusjuomavero. Lausunnonantaja painottaa, että terveysperusteisen veron tavoitteen on oltava ennen kaikkea kansanterveydellinen, ei fiskaalinen, eli laajapohjainen terveysvero on rakennettava kansanterveysnäkökulma edellä.

Suomen Diabetesliitto ry toteaa, että suomalaisten ruokavalion terveyshaasteet ovat etenkin liiallisessa suolan, kovan rasvan ja sokerin saannissa, ja näitä haasteita tulee ratkoa kokonaisuutena. Lausunnonantaja katsoo, että laajapohjainen, eri elintarvikeryhmät huomioiva terveysvero tulee valmistella ravitsemus- ja kansanterveydellistä asiantuntemusta hyödyntäen ja tällainen vero on otettava käyttöön seuraavan hallituskauden aikana. Lausunnonantajan näkemyksen mukaan Sydänmerkki-kriteeristö tarjoaisi hyvän lähtökohdan laajapohjaisen, terveysperusteisen veromallin rakentamiselle.

Terve Paino ry toteaa, että suomalaiset saavat suurimman osan sokeristaan muista tuotteista kuin virvoitusjuomista, kuten makeisista ja makeista viljatuotteista. Nämä tulisi myös hallitusohjelman mukaisesti ottaa veron piiriin. Tämä vähentäisi selvästi haitallista sokerin kulutusta, ja porrastettu verotus ohjaisi samalla tuotantoa ja tarjontaa vähemmän sokeria sisältäviin tuotteisiin. Perusteena runsaasti sokeria sisältävien tuotteiden verotukseen on etenkin lasten ja nuorten huolestuttava lihominen. Laajapohjaisella runsaasti sokeria sisältävien tuotteiden verolla valtio voisi lisäksi helposti saada 500 miljoonan euron vuotuisen verotuoton.

Panimo- ja virvoitusjuomaliitto ry:n ja Coca-Cola Finland Oy:n mukaan virvoitusjuoma-ala ovat Suomessa ensimmäinen elintarvikesektori, jossa teollisuus on onnistunut vähentämään kuluttajien tuotteistaan saaman sokerin määrää ja kasvattamaan sokerittomien tuotteiden myyntiä. Lausunnonantajien mukaan tähän on päästy panostamalla alemman sokeripitoisuuden tuotteiden kehitykseen ja tuotteiden uudelleenmuotoiluun sekä panostamalla sokerittomien tuotteiden markkinointiin ja pienempien annospakkausten saatavuuteen. Vastaavaa kehitystä ei ole nähtävissä missään muussa elintarviketuoteryhmässä. Coca-Cola Finland Oy tuo lausunnossaan myös esiin, että virvoitusjuomaverot ohjaa teollisuutta jo nykyisellään panostamaan sokerittomiin juomiin. Vuonna 2014 käyttöön otettu porrastettu veromalli on ohjannut erityisesti limonadien tarjontaa ja kulutusta sokerittomiin tuotteisiin, jotka muodostavat yli puolet alan volyyymistä.

Myös **Oy Sinebrychoff Ab** toteaa lausunnossaan, ettei ehdotus huomioi panimoteollisuudessa jo tehtyä tuotekehitystä, mikä on vähentänyt suomalaisten sokerin saantia virvoitusjuomista. Ehdotetut muutokset päinvastoin rankaisisivat toimialaa, joka on jo panostanut tuotekehityksessään juomien sokeripitoisuuden vähentämiseen ja ohjannut kuluttajia muun muassa markkinoimalla valitsemaan vähäkalorisempia juomavaihtoehtoja.

Coca-Cola Finland Oy:n mukaan Euroopan komissio, Kansainvälinen valuuttarahasto IMF ja Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD suosittelivat kaikki terveysperusteisten tuoteverojen sijaan laajempaa ainesosaan perustuvaa veroa. Verotus on yksi keino lihavuusepidemian pysäyttämiseksi. Sekä Coca-Cola Finland Oy että **Oy Sinebrychoff Ab** kuitenkin painottavat, että terveysperusteiselle verotukselle tulisi olla objektiiviset, järkevät ja olennaiset perusteet. Pelkästään virvoitusjuomien verottamisella ei pystytä vaikuttamaan lihavuustrendiin, eikä terveysperusteinen valmistevero siten voi kohdistua vain yhteen tuoteryhmään, vaan sen tulisi olla laajapohjainen.

Olvi Oyj toteaa lausunnossaan, että panimoalaan ei pidä kohdistaa enempää veroja, vaan laajentaa veropohjaa fiskaalisten tarpeiden täyttämiseksi.

Finn Spring Oy katsoo, että lainsäädännön reunaehtojen salliessa helpoin ja yksinkertaisin tapa sokerin verottamiselle olisi sen verottaminen raaka-aineena, joko vain Suomessa tai koko EU:n alueella. Tämä mahdollistaisi sokerin kulutuksen terveysperusteisen ohjaamisen kaikissa elintarvikkeissa ja mahdollistaisi samalla virvoitusjuomaveron valmisteveron kohtuullistamisen.

3.6 Vaikutukset

Tavoitellun ohjausvaikutuksen toteutuminen

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (VATT) toteaa lausunnossaan, että aiempaan tutkimukseen perustuen virvoitusjuomavero, joka kohtelee sokeria sisältäviä ja keinomakeutettuja mutta muuten hyvin samankaltaisia juomia eri tavoin, ohjaa kulutusta. Ehdotettu muutos kohtelisi esimerkiksi saman tuotemerkin keinomakeutettua ja sokeria sisältävää versiota eri tavoin, ja siksi sillä varmasti voisi olla ohjaava vaikutus. Lausunnon mukaan ehdotettu muutos ei kuitenkaan yksiselitteisesti kiristäisi alkoholittomien ja lisättyä sokeria sisältävien juomien verotusta. Kulutusta saattaisi siis siirtyä myös kokonaan sokerittomista juomista vähän sokeria sisältäviin tuotteisiin samalla kun paljon sokeria sisältävien juomien kulutus osin ohjautuisi vähemmän sokeria sisältäviin juomiin. Ohjausvaikutus oletettavasti siis toimisi eri suuntiin, ja kokonaisvaikutusta voi olla hankala arvioida etukäteen.

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus myös toteaa, että valmistajat voivat mahdollisesti reagoida porrastettuun veroasteikkoon vähentämällä hiukan juoman sokeripitoisuutta. Oletettavasti kansainvälisten tuotemerkkien osalta todennäköisyys tähän on kuitenkin pieni Suomen ollessa pieni markkina-alue. Jos valmistajien reaktio kohdistuisi tuotteisiin, joiden vero nousisi siten että tuotteen sokeripitoisuus vähenisi sen verran, että vero olisi nykyisen kaltainen, olisivat muutoksen terveysvaikutukset positiivisia. Kuluttajat voisivat tällöin säilyttää nykyisen kulutuskorin ja heidän kuluttamansa tuotteet sisältäisivät hieman vähemmän sokeria. Jos taas valmistajat muuttaisivat tuotettaan niin, että tuote pääsisi nykyistä alemmalle veroasteelle, voisi se lisätä tällaisten tuotteiden kulutusta ja sen terveysvaikutukset voisivat olla negatiivisia, koska silloin kuluttajat saattaisivat saada uusista kuluttamistaan tuotteista enemmän sokeria nykyiseen kulutuskoriin verrattuna.

Kaupan liitto ry toteaa, että muutoksen kansanterveydellinen ohjausvaikutus on hataralla pohjalla. Liitto huomauttaa, että yksilöiden ravitsemus koostuu monipuolisista kulutusvalinnoista. Yksittäiset ruoka-aineet eivät edistä tai heikennä terveyttä, vaan ruokavalion kokonaisuus on ratkaisevaa.

Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto ry:n mukaan perusteluissa esitetyt tutkimukset ja selvitykset ovat hyvin vanhoja eivätkä ota huomioon kansainvälisten tutkimuslaitosten uusinta tietoa. Lausunnossa viitataan muun muassa Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen EFSA:n lausuntoon, jonka osalta todetaan, että jäsenvaltioiden olisi otettava huomioon kaikki lisätyn ja luontaisen sokerin saantiin vaikuttavat tärkeimmät tekijät, kun ne laativat elintarvikkeisiin perustuvia ravitsemussuosituksia. Lausunnon mukaan myös YK:n Maailman ruokaturvakomitea hylkäsi juomien verotuksen politiikkasuosituksena ohjeissaan "Vapaaehtoiset suuntaviivat ravitsemusjärjestelmistä" helmikuulta 2021. Liiton mukaan WHO luokittelee myös sokerimakeutettujen juomien verotuksen yhdeksi heikoimmista suosituksista sokerin kulutuksen vähentämiseksi. Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto ry toteaa, että virvoitusjuoma-ala on ensimmäinen ja ainoa ala, joka ei ole ainoastaan sitoutunut EU:n vaatimukseen vähentää lisättyä sokeria 10 prosenttia vuoteen 2020 mennessä, vaan myös ylittänyt tämän tavoitteen merkittävästi. Uusi sitoumus vähentää sokeripitoisuutta vielä 10 prosenttia vuoteen 2025 mennessä koko Euroopassa merkitsee sokerien kokonaisvähennystä 33 prosenttia kahden viime vuosikymmenen aikana. Liiton mukaan uudelleenformulointi ja pienemmät pakkauskoot ovat verotusta kustannustehokkaampi toimenpide kalorien ja sokerin vähentämiseksi ruokavaliossa. Lausunnon mukaan lakiehdotuksessa lähdetään siitä, että veronkorotukset siirtyvät suoraan kuluttajahintoihin ja näin ohjaisivat kuluttajia ostamaan lievemmin verotettuja tuotteita. Veronkorotukset eivät liiton mukaan kuitenkaan siirry suoraan kuluttajahintoihin, koska kuluttajahinnoista päättävät kaupat yksin ja teollisuus maksaa verot. Myös **Oy Hartwall Ab** on lausunnossaan viitannut kyseiseen EFSA:n lausuntoon.

Myös **Elintarviketeollisuusliitto ry** toteaa, että on kyseenalaista arvioida tulevaa hintatasoa ottamatta huomioon yritysten hinnoitteluvapautta ja kilpailutilannetta ja katsoo, että toimijoiden hinnoitteluvapaus ja vapaa kilpailu tulee mainita vaikuttavana tekijänä kuvattaessa veromuutosten mahdollisia vaikutuksia juomien hintaan.

Elintarviketeollisuusliitto ry toteaa lausunnossaan myös, että terveysvaikutusten arvioinnin on perustuttava tutkittuun tietoon. Kansainvälisissä tutkimuksissa ei ole päädytty johtopäätöksiin, joiden mukaan

verotuksella voitaisiin selkeästi vaikuttaa kansanterveyteen. On hyvin epäselvää, miten muutos tosiasiallisesti vaikuttaisi samankaltaisten ei-lisättyä sokeria sisältävien tai sokerittomien virvoitusjuomien kysyntään tai mihin osapuoleen verorasitus kohdistuu kuluttajien, teollisuuden ja kaupan välillä. Lausunnon mukaan on lisäksi huomioitava, että elintarvikkeiden kuluttajahintojen noustessa sekä brändituotteita tyypillisesti edullisempien private label -tuotteiden myynti että elintarvikkeiden tuonti kasvavat. Lausunnonantaja katsoo, että kansallinen vero heikentää suomalaisten toimijoiden suhteellista kilpailukykyä niin kansainvälisillä markkinoilla kuin kotimaassa. Vaikutusarvioissa on tuotava esille kansallisesta verosta seuraava suomalaisen tuotannon suhteellisesti heikompi kilpailuasetelma kansainvälisiin suuryrityksiin nähden.

Elintarviketeollisuusliiton mielestä yrityksiin kohdistuva hallinnollinen taakka on kohtuuton ja ehdotetut muutokset lisäävät kustannuksia. Lausunnon mukaan de minimis -rajan ylittäminen voi olla osalle pienistä juomia valmistavista yrityksistä kasvun este valmistustoiminnan tullessa veronalaiseksi koko volyymin osalta. Lausunnossa katsotaan, että viranomaisille jäävä suuri harkintavaltia tuotteen kuulumisesta tiettyyn tullitariffinimikkeeseen ja siten verokohtelun piiriin, aiheuttaa merkittävää haittaa yritystoiminnalle.

Elinkeinoelämän keskusliitto ry:n näkemyksen mukaan pisteverot eivät lähtökohtaisesti ole toimiva ohjauskeino ruokien tai juomien kulutuskysynnän ohjaamisessa terveelliseen ruokavalioon. Ruokavalion terveellisyydessä on olennaista sen ravitsemuksellinen kokonaisuus, eivät yksittäiset tuotteet. Veroa ei tulisi katsoa ratkaisuksi kaikkiin kysymyksiin, vaan perustellumpaa olisi jatkaa työtä informaation levittämisessä ja jo tuotteista löytyvien pakkausmerkintöjen hyödyntämisessä.

Päivittäistavarakauppa ry:n mukaan esitysluonnoksessa ei ole pystytty osoittamaan kansanterveysnäkökulmilla perusteltujen veromuutosten vaikutuksia kansanterveyteen.

Oy Sinebrychoff Ab toteaa, että lausunnolla olleessa esitysluonnoksessa tuodaan esiin, etteivät ehdotetut muutokset virvoitusjuomaveroon välttämättä johda pienempään sokerin saantiin juomista samalla, kun verotulot virvoitusjuomaverosta voivat laskea vielä esitysluonnoksessakin arvioitua enemmän. Lausunnonantajan mukaan ehdotetut muutokset eivät siten vastaa niille asetettuja tavoitteita.

Taloudelliset vaikutukset

Finn Spring Oy toteaa, että esitysluonnoksessa ei ole esitetty vaihtoehtoista laskelmaa siitä, millaisella veroportaikolla verokertymä saataisiin puhtaasti juoman sokeripitoisuuteen perustuvalla terveystieteellisellä virvoitusjuomaverolla pysymään ennallaan.

Lisäksi Finn Spring Oy huomauttaa, että sokereiden ja mehujen maailmanmarkkinahinnat ovat nousseet huomattavasti. Lausunnonantaja katsoo, että vaikka raaka-aineiden markkinahintojen muutokset saattavat osittain olla lyhytaikaisia, sokereiden hinnat tuskin enää laskevat entiselle tasolle ottaen huomioon kysynnän kasvu ja viljelyalan pienentyminen. Sokerimakeutettujen virvoitusjuomien kuluttajahinnat tulevat siten nousemaan merkittävästi ilman veromuutoksiakin, mikä tulee väliillisesti nostamaan valtion verotuloja korkeamman arvonlisäverokertymän muodossa. Lausunnonantajan näkemyksen mukaan verotuottoa ei pitäisikään tarkastella puhtaasti virvoitusjuomaveron tuoton näkökulmasta, vaan virvoitusjuomien kokonaisverokertymän kautta.

Hallinnollinen taakka ja hallinnolliset kustannukset

Ahvenanmaan maakunnan hallitus toteaa, että porrastus useaan veroluokkaan todennäköisesti lisää virvoitusjuomaveron piirissä olevien yritysten hallinnollista taakkaa. Lausunnon mukaan yritysten sekä virvoitusjuoma- että juomapakkausveroon liittyvä hallinnollinen työ tulisi mahdollisuuksien mukaan minimoida.

Kaupan liitto ry katsoo, että esitettyjen muutosten myötä yritysten hallinnollinen taakka kasvaisi veron monimutkaistumisen vuoksi merkittävästi. Lisääntynyt hallinnollinen työ puolestaan johtaisi yritysten kustannusten kasvuun. Verovelvollisten yritysten tulisi määrittää uudelleen kullekin veron piirissä olevalle tuotteelle oikea sovellettava verotaso ja tämän jälkeen viedä muutokset sekä valmisteverokirjanpitoonsa että ohjelmistoihinsa. Pelkästään tietyn tuotteen verotason määrittäminen rajaveto-ongelmineen tulee olemaan haastavaa yrityksille. Lausunnonantajan mukaan erityistä ongelmaa aiheuttaisivat pakkaamattomat tuotteet, joiden osalta elintarviketietosääntely ei edellytä kokonaissokeripitoisuuksien ilmoittamista. Tästä huolimatta verovelvollisen yritysten tulisi osata määrittää lisätyn sokerin määrä, jotta vero olisi mahdollista ilmoittaa ja tilittää oikean suuruisena.

Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto ry ja **Olvi Oyj** katsovat, että ehdotettu veromalli, jossa on kuusi veroluokkaa, olisi toteutuessaan erittäin monimutkainen. Lausunnossa todetaan, että veromallin noudattaminen aiheuttaa yrityksille aiempaa enemmän hallinnollista työtä ja kustannuksia. Kustannukset aiheutuvat esimerkiksi järjestelmien päivityksestä, raportoinnista ja seurannasta. Myös Päivittäistavarakauppa ry toteaa, että virvoitusjuomaveron porrastaminen kuuteen eri luokkaan monimutkaistaa veroa merkittävästi ja aiheuttaisi yrityksille lisäkustannuksia ja lisäisi hallinnollista taakkaa. Olvi Oyj toteaa, että jos kuitenkin halutaan monimutkainen malli, niin portaiden tulisi olla sokeriton, vähäsokerinen ja sokerillinen.

Elinkeinoelämän keskusliitto ry:n näkemyksen mukaan kuusiportainen järjestelmä aiheuttaa nykyistä kaksiportaista järjestelmää huomattavasti suuremman hallinnollisen taakan niin yritysten kuin Verohallinnon päässä. Lausunnon mukaan rajanvedoilta ja jälkikäteisiltä uudelleenarvioinneilta ei voida välttyä. Erityisesti pienempien toimijoiden kannalta tällainen on omiaan kasvattamaan oikeamääräisestä raportoinnista johtuvia kustannuksia, viemään yritysten resursseja väärään suuntaan ja heikentämään yritysten kilpailukykyä. Rajanvedot eri veroluokkien välillä saattavat myös lausunnonantajan mukaan johtaa verotuksen ennakoitavuuden pienenemiseen, vaikka ennakoitavuus verotuksessa on itsearvo jo sinänsä.

Elintarviketeollisuusliitto ry katsoo, että virvoitusjuomavero heikentää kotimaisen juomateollisuuden kilpailua, kilpailukykyä ja työllisyyttä sekä aiheuttaa juomateollisuudelle merkittävän hallinnollisen taakan. Lisäksi ehdotus vaikuttaa negatiivisesti kotimaisten yritysten innovointiin, kilpailukykyyn ja vientimahdollisuuksiin. Esitykseen sisältyy lausunnon mukaan myös valtioneuvoston merkittäviä elementtejä.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry toteaa, että ravintolat myyvät puristettua mehua pakattuina elintarvikkeina ja asiakkaita palveltaessa. Asiakkaita palveltaessa tuotteita ei siirretä varastoon, vaan ne tulevat verotuksen piiriin heti valmistumisensa jälkeen. Hallituksen esityksessä viitataan verojen maksamiseen tuotantoerän valmistumisen jälkeen, mikä olisi ravintolojen arjessa mahdotonta. Verottaja hyväksyy myynnin seuraamisen ja raportoinnin kuukausittain, mikä sekin on huomattavasti työllistävämpi tehtävä, kuin seurata varastosta lähteneiden tuotteiden määrää.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry:n mukaan pientuotannolle esityksessä asetettu raja tarkoittaa, että yritykset, joiden valmisteveron määrä olisi alle 9 100 euroa, vapautetaan verosta. Lausunnonantaja katsoo, että laissa säädettävää pientuottajille asetettavaa rajaa on korotettava esityksessä mainitusta.

Suomen Yrittäjät ry toteaa, että moniportainen virvoitusjuomavero on hallinnollisesti raskas, ja korostaa, että hallinnollisen taakan raportointi- ja seurantavelvoitteiden ei tule muodostua verovelvollisille kohtuuttomiksi, jotta yritysten kannattavuus ei kärsi eikä uusien yritysten tulo toimialalle vaikeudu.

Verohallinto arvioi lausunnossaan, että kertaluonteisten alkuvaiheen investointimenojen lisäksi sille aiheutuu muutosten toimeenpanosta jatkuvan toiminnan edellyttämiä menoja. Tietojärjestelmämuutoksen kertaluontoinen kustannus on noin 100 000 euroa ja jatkossa 15 000 euroa vuodessa. Verohallinto on alustavasti arvioinut virvoitusjuomaveron hallinnoinnin jatkuvaluonteisten henkilöstökustannusten

nousevan vuositasolla ehdotettujen muutosten johdosta yhden henkilötyövuoden verran (vastaten noin 80 000 euron henkilöstömenoja). Työn kohdentuminen muuttuu käyttöönoton edetessä niin, että ensimmäisinä vuosina painottuvat viestintä, asiakaspalvelu ja neuvonta. Myöhemmin työtehtävät keskittyvät enemmän verovalvontaan sekä mahdollisesti muutoksenhakuasioiden käsittelyyn.

Verohallinnon lausunnon mukaan näiden lisäksi kustannusvaikutusta arvioidaan olevan harmaan tuonnin lisääntyvällä valvontatarpeella sekä Verohallinnolle että Tullille. Ratkaisuvaihtoehdosta riippuen arvio on 1–4 henkilötyövuotta.

Tulli tuo esiin myös pakkaamattomien elintarvikkeiden, alkoholijuomien tai nimikkeisiin 3302 ja 3824 kuuluvien tuotteiden verotuksen valvonnan. Näiden osalta ravintoarvotiedoissa ei tarvitse ilmoittaa sokerin määrää, mutta se tulee käydä ilmi valmisteverokirjanpidosta. Tullin näkemyksen mukaan valvontalaboratorion analyysitarve tulee lisääntymään sellaisten tuotteiden osalta, joissa tuotteen sokeripitoisuuden näyttö perustuu ainoastaan valmisteverokirjanpitoon eikä laboratoriotutkimusta ravintoarvojen toteamiseksi ole tehty.

Vaikutukset eri kuluttajaryhmiin

Panimo- ja virvoitusjuomaliitto ry toteaa, että elintarvikkeisiin kohdistuvat pisteverot vaikuttavat suhteettomasti köyhiin ja rasittavat eniten pienituloisia, jolloin elintarvikkeiden verotus vahingoittaa eniten niitä, joilla on siihen vähiten varaa.

Vaikutukset suunterveyteen

Suomen Hammaslääkäriliitto ry ja **Suomen Hammaslääkäriseura Apollonia ry:n kansanterveysjaosto** korostavat lausunnoissaan, ettei ehdotuksessa ole riittävästi huomioitu suunterveyttä. Runsas ja toistuva sokerin käyttö on yhteydessä hampaiden reikiintymiseen. Keinomakeutetut juomat ja happoja sisältävät juomat puolestaan altistavat hammaseroosiolle eli hammaskiilteen kemialliselle kulumiselle. Sekä karies että hammaseroosio ovat yleisiä, elämänlaatua alentavia ja kärsimystä aiheuttavia sairauksia, joiden hoito on lisäksi kallista. Myös muun muassa maa- ja metsätalousministeriö, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ja Suomen Yrittäjät ry ovat lausunnoissaan kiinnittäneet huomiota suunterveyteen.

Vaikutusten seuranta

Maa- ja metsätalousministeriö pitää tärkeänä, että sokeristen ja ylipäänsä makeiden juomien käyttö lapsilla vähenisi, ja kehottaa seuraamaan veron vaikutusta erityisesti nuorten ja lasten osalta tilastoimalla kulutusta ja tutkimalla tuotteita laadullisesti sekä seuraamalla tuoteryhmien tuotemuokkauksia.

Suomen Yrittäjät ry:n mukaan esitystä tulisi täydentää sen osalta, miten esityksessä mainitut veromuutosten vaikutusten seurantaa varten tarvittavat tiedot saataisiin tutkimuskäyttöön ja millaista hallinnollista taakkaa se tarkoittaisi verovelvollisille.

3.7 Verotusaineisto ja verovalvonta

Verohallinto katsoo, että ehdotuksen mukainen virvoitusjuomaveron tasojen porrastuksen lisääntyminen ja kytkeminen kokonaissokeripitoisuuden lisäksi siihen, sisältääkö tuote lisättyä sokeria, merkitsisi, että verovelvollisen kirjanpidosta pitäisi yhä tarkemmalla tasolla käydä ilmi verotuksen kannalta olennaiset tuotetiedot. Lausunnon mukaan tuotetietoihin tulitisiin kiinnittämään entistä suurempaa huomiota valvontatoimenpiteiden yhteydessä.

Verohallinto huomauttaa, että toimijoiden voi, etenkin kun virvoitusjuomaveron alaisia tuotteita tuodaan EU:n ulkopuolelta, tietyissä tilanteissa olla vaikea selvittää ja toisaalta todentaa valvontatoimenpiteiden yhteydessä, sisältääkö tuote lisättyä sokeria vai ei. Ehdotettujen muutosten myötä oikean tuoteryhmän ja veron määrän selvittäminen valvontatoimenpiteiden yhteydessä voisi joissakin tilanteissa olla aiempaa haastavampaa.

Verohallinto katsoo myös, että harmaan tuonnin riski voisi lisääntyä ehdotettujen verotasojen korotusten seurauksena. Kotimaisen kaupan kilpailu voisi vääristyä, jos osa toimijoista toisi virvoitusjuomia maahan ilman velvoitteiden hoitamista. Verohallinnon käsitys on, että valvontatarve lisääntyisi jatkossa sekä Verohallinnon että Tullin toiminnassa. Verohallinto on lausunnossaan arvioinut harmaan tuonnin valvontatarpeen vaatimiksi resursseiksi 1–4 henkilötyövuotta toteuttamistavasta riippuen.

Tulli toteaa, että määritelmä "lisättyä sokeria sisältävä" jää käytännössä, kuten esityksen perusteluissakin todetaan, elintarvikealan toimijan itsensä ilmoittamien tietojen varaan, koska lisätyn sokerin osoittaminen laboratorioanalyysin ei ole mahdollista. Valvonnan näkökannalta tämä on haasteellista silloin, kun on epäily epärehellisestä toiminnasta.

Suomen Yrittäjät ry toteaa lausunnossaan, että ehdotetut muutokset vaikeuttaisivat verovalvontaa, sillä se perustuisi aiempaa enemmän tuotteiden ilmoitettuihin elintarviketietoihin ja verovelvollisen valmistekirjanpidosta ilmeneviin tietoihin. Lausunnonantajan käsityksen mukaan ravintoarvomerkintöjä koskeva sääntely sallii sokeripitoisuudessa tietyn virhemarginaalin. Ehdotettu kokonaissokeripitoisuuteen perustuva veroluokkaporrastus voi herättää kysymyksen, sisältäisikö järjestelmä epärehelliselle toimijalle voimakkaamman insenttiivin ilmoittaa sokeripitoisuus tietoisesti alakanttiin, jotta tuote verotettaisiin alemman veroluokan mukaan.

Smoothie Heaven Oy:n mukaan kahvila- ja ravintolatoiminnassa veronalaisia virvoitusjuomia valmistavien yritysten puutteellinen verovalvonta asettaa virvoitusjuomia valmistavat ravitsemusliikkeet keskenään eriarvoiseen asemaan, sillä virvoitusjuomaveroa joutuisivat lausunnonantajan käsityksen mukaan suorittamaan vain ne kahvila- ja ravintola-alan toimijat, joihin Verohallinto on kohdistanut valvontatoimia. Lausunnonantajan mukaan kahvila- ja ravintola-alalla oltaisiin yleisesti siinä käsityksessä, että ravitsemustoiminnassa valmistetut virvoitusjuomaveron soveltamisalaan kuuluvat tuotteet eivät olisi verollisia, ja että kahvila- ja ravintola-alan toimijat olisivat käytännössä useimmissa tapauksissa jättäneet virvoitusjuomaverot ilmoittamatta ja maksamatta seuraamuksitta. Verovelvollisten yhdenvertaisuuden toteutumisen sekä verotuksen neutraalisuuden ja kilpailuneutraaliteetin takaamiseksi virvoitusjuomaveron valvonnan tulisi lausunnon mukaan olla nykyistä tehokkaampaa ja kohdistua ensisijaisesti siihen, että kahvila- ja ravintolatoiminnassa valmistettavista virvoitusjuomista todellisuudessa suoritetaan säädetty vero.

4 Lausuntopyynnön jakelulista ja lausunnonantajat

Lausuntoa pyydettiin alla olevilta tahoilta. Listassa on lihavoituina ne tahot, jotka antoivat lausunnon.

Ahvenanmaan maakunnan hallitus – Ålands landskapsregering

Elintarviketeollisuusliitto ry

Hedelmän- ja Marjanviljelijäin liitto ry

Kaupan liitto ry

Keskuskauppakamari

Kilpailu- ja kuluttajavirasto (ilmoitti, ettei lausuttavaa)

maa- ja metsätalousministeriö

Matkailu- ja ravintolapalvelut MaRa ry

Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto ry

Pienpanimoliitto ry

Päivittäistavarakauppa ry
Ruokavirasto
sosiaali- ja terveysministeriö
SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
Suomen Yrittäjät ry
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL
Tulli
työ- ja elinkeinoministeriö
Valtion ravitsemusneuvottelukunta
Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
Verohallinto
Veronmaksajain Keskusliitto ry

Edellä mainittujen lisäksi lausunnon antoivat:

Coca-Cola Finland Oy
Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Finn Spring Oy
Oy Hartwall Ab
Hengityслиitto
Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry
Olvi Oyj
Oy Sinebrychoff Ab
Smoothie Heaven Oy
Suomen Diabetesliitto ry
Suomen Hammaslääkäriliitto ry
Suomen Hammaslääkäriseura Apollonia ry:n kansanterveysjaosto
Suomen Sydänliitto ry
Suomen Syöpäyhdistys ry
Terve Paino ry